

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Nimfea

A Szalóki Nagy-fertő (HUHN20139) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

NATURA 2000

Túrkeve

2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Papp László

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Baranyi Tamás

Bocz Renáta

Erdélyi Arnold

Dr. Forgács Zoltán

Harmos Krisztián

Molnár Géza

ifj. Papp László

Pappné Czappán Marianna

Pompola Krisztián

Sallai R. Benedek

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv.....	5
1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód.....	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	7
1.7. Tervezési és egyéb előírások	7
2. Veszélyeztető tényezők.....	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	9
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	9
3.2. Kezelési javaslatok	10
3.2.1. Élőhelyek kezelése	11
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	20
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	20
3.2.4. Kutatás, monitorozás	20
3.2.5. Mellékletek.....	22
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	23
3.3.1. Agrártámogatások.....	23
3.3.2. Pályázatok	26
3.3.3. Egyéb.....	26
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	26
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	26
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	28
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	28
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	30
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése.....	31
1.1. Környezeti adottságok.....	31
1.1.1. Éghajlati adottságok	31
1.1.2. Vízrajzi adottságok.....	31
1.1.3. Talajtani adottságok.....	32
1.2. Természeti adottságok	32
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	34
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	37
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	38
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	41
1.3. Területhasználat	41
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	41
1.3.2. Tulajdoni viszonyok	41
1.3.2.1. táblázat: Tulajdoni viszonyok megoszlása szektoronként.....	41
1.3.3. Területhasználat és kezelés.....	42
2. Felhasznált irodalom	45
3. Térképek.....	47

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Szalóki Nagy-Fertő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
--------------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20139
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	217,54 ha
---------------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő fajok és élőhelyek felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (Standard Data Form) 2013. október 31-ével frissített változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
- 6250* - Síksági pannon löszgyepek
(* kiemelt jelentőségű élőhelytípus)

1.4.2. A kijelölés alapjául szolgáló fajok

- molnár görény (*Mustela eversmannii*)

1.4.3. Jelölő értékek javasolt közösségi jelentőségű fajok

- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

1.5. Érintett települések

Jász-Nagykun-Szolnok megye: Abádszalók

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

- Országos ökológiai hálózat övezete: A terület 100%-ban az országos ökológiai hálózat magterületének része.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- a területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik, mivel védett természeti területtel nem fed át.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Jász-Nagykun-Szolnok megye területrendezési terve – 10/2011. (IV.29.) rendelet
- Abádszalóki Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Terv – 19/2012. (XI. 30.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Körzeti erdőterv: Tiszafüredi erdőtervezési körzet (érvényes: 2006.01.01 – 2015.12.31.) törzskönyvi szám: 20/2006, kelt: 2006. november 21. A következő tervezési időpont a Közép-Tiszai erdőtervezési körzetben (új körzet neve): 2016. A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadás vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár).
- Hubertus Vadásztársaság (vadgazdálkodási alegység kódszáma: 16-752510) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- a területre halgazdálkodási terv nem vonatkozik

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- Nagykunság alegység (2-18) vízyűjtő-gazdálkodási terve. Elfogadás dátuma: 2010.08.01. Közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2009. szeptember.

1.7.7. Egyéb tervek

- a területre egyéb terv vonatkozik

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A01	földművelés	M	40	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> , <i>síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . Az élőhely eltűnéséhez vezethet. A szántóhoz közeli szegélyein a kemikáliák fokozott terhelése miatt gyomosodásnak és degradációnak indul. Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), molnárgörény (<i>Mustela eversmannii</i>). A fokozott zavarás és a földműveléssel járó szennyezés közvetlenül és az élőhely degradálásán keresztül közvetetten jelentkezik.
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	H	40	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> , <i>síksági pannon löszgyepek (6250)</i> . Az élőhely megszűnését okozhatja, rontja a szomszédos természeteszerű élőhelyek állapotát.
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	H	40	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> , vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), molnárgörény (<i>Mustela eversmannii</i>). Az élőhely kemikáliákkal (műtrágya, növényvédő szerek) való terhelésének következtében a szegélyterületeken gyomosodáshoz vezet, illetve mérgezést, elhullást okoz.
A11	egyéb agrár tevékenység	L	5	<i>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . A z élőhely szegélyzónának degradációját okozza, amely az élőhely csökkenését okozza, illetve csökkenti a szegélyzóna természetességét.
D01.01	ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak	M	10	Molnárörény (<i>Mustela eversmannii</i>). Az gázolások következtében elhullások történnek.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	25	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A nem kaszált területeken keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) fehér akác (<i>Robinia pseudo-acacia</i>) terjedése az élőhelyek átalakulásához, a gyepterületek eltűnéséhez vezet. Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Rontja a faj számára alkalmas élőhelyek állapotát.

J02.05.02	belvízviszonyok megváltoztatása	M	20	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a faj számára alkalmas vizes élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.
J03.02	élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra	M	50	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Megnöveli a faj migrációs és diszperziós veszteségét, rontja a kolonizációs lehetőségeket.
K01.02	eliszapolódás, feliszapolódás	M	20	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a faj számára alkalmas vizes élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.
K01.03	kiszáradás	H	40	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a faj szaporodási sikerét, a számára alkalmas vizes élőhelyek méretét. Kisfészekű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>). Csökkenti a faj számára alkalmas vizes élőhelyek kiterjedését
K01.05	szikesedés	M	20	Síksági pannon löszgyepek (6250*). Degradálódik az élőhely, megváltoztatja a jellegét, ezáltal fajösszetétel is.
K02.02	szerves anyag felhalmozódása	M	20	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a faj számára alkalmas vizes élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H01.05	diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági vagy erdészeti tevékenység miatt	M	50	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Rontja a faj számára alkalmas vizes élőhelyek állapotát.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Szalóki Nagy-fertő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

Általános célkitűzések

A terület kiemelt természetvédelmi célkitűzése a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) és síksági pannon löszgyepek (6250*) védelme, természeti állapotuk megőrzése, mely leginkább a megfelelő legeltetési/kaszálási rendszer alkalmazásával, illetve a terület vízállapotának megőrzésével érhető el.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt a legeltetés intenzitásának és a kaszálás módjának optimalizálása és ellenőrzése, illetve az elszántások megakadályozása tudja biztosítani. Az erdőgazdálkodás tekintetében a természetközeli állapotú erdők fenntartása és a tájidegen erdők lecserélése, míg a vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a lecsapoló hatás csökkentése szolgálja. Ezek az intézkedések a közösségi jelentőségű értékek megőrzését, hosszabb távon pedig állományaik megerősítését segítik.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések

A Szalóki Nagy-fertő elsősorban a közösségi jelentőségű élőhely, a szikes élőhelyek (pannon szikes sztyeppék és mocsarak 1530*) védelme céljából lett kijelölve. Ennek megfelelően az alábbi célkitűzések fogalmazhatók meg:

- az esetleges alkalmi beszántások megakadályozása, a meglévőek megszüntetése, ezzel a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) arányát és kiterjedését negatívan befolyásoló egyik ténylegesen előforduló direkt humán hatás kiküszöbölése, továbbá a meglévő szántóterületek visszagyepesítése
- a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) és a síksági pannon löszgyepek (6250*) jelölő élőhelytípus állapotmegőrzése és állapotjavítása érdekében természetvédelmi és gazdálkodási szempontból optimalizált legeltetési/kaszálási rendszer kidolgozása, különös tekintettel a sziki legelőkre jellemző társulások rövidfűvű állapotának biztosítására, amely a molnárgörény (*Mustela eversmanni*) állományának fennmaradását elősegíti
- a bolygatott részek gyepeinek rekonstrukciója javasolt gyommentesítő kaszálással
- a gyepterületek megőrzésének érdekében fontos az ott található inváziós lágú- és fásszárú állományok (pl. selyemkóró (*Asclepias syriaca*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), keskenylevelű ezüstfa(*Elaeagnus angustifolia*)) megtelepedésének és terjedésének megakadályozása
- javasoljuk az idegenhonos fásszárú állományok (pl. fehér akác (*Robinia pseudoacacia*)) fokozatos őshonos állományokra való cseréjét, és átállni a folyamatos erdőborítást biztosító, a cserje- és gyepszintet kímélő művelési módra
- a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) érdekében a belvízlevezető szerepű csatornák kezelőivel egyeztetve a lehető leginkább kíméletes kezelési gyakorlat kialakítása: a teljes keresztmetszvény kotrásának, a vízínövényzet irtásának, parti fák és cserjék eltávolításának minimalizálása, visszaszorítása
- a belvízlevezető csatornákon természetvédelmi célú vízvisszatartó létesítmények telepítésének előkészítése és megvalósítása a lecsapoló hatás csökkentése érdekében.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési és az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképe mutatja be). A fajvédelmi, valamint a kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.3. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1.1. Kezelési egységek

A kezelési javaslatok esetében el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntesen vállalható előírás-javaslatokat.

KE-1 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** ürmös pusztagyeppek; szikes rétek, bennük a mélyebb térszínen szikes mocsarak; löszgyeppek (ma ezek jelentős része löszgyep eredetű, enyhén szikesedő cickórós gyeppek) és jellegtelen félszáraz gyeppek

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: B6 – Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak
 - F1a – Ürmöspuszták
 - F2 – Szikes rétek
 - F1b – Cickórós puszták
 - H5a – Löszgyeppek, kötött talajú sztyeprétek
 - OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek
- Natura 2000 élőhely: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
- 6250* - Síksági pannon löszgyeppek

(3) **Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok**

A kezelési egység területén természetvédelmi szempontból a legeltetés (elsősorban szarvasmarhával) lenne a legelőnyösebb hasznosítási mód. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor évi egyszeri, nyár eleji könnyűgépes kaszálás javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületre vonatkozó előírás-javaslatok

- GY01 Felülvetés nem megengedett.
- GY09 Fogasolás nem megengedett.
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY31 A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
- GY40 Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha.
- GY59 Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
- GY64 Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
- GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
- GY68 Legeltethető állatfaj: juh.
- GY70 Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
- GY89 10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
- GY98 A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre és élőhely-rekonstrukcióra vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Az élőhelyek természetes állapotukban való megőrzése és a hagyományos tájhasználat fenntartása érdekében a legeltetés (elsősorban szarvasmarhával) a legelőnyösebb hasznosítási mód az élőhely összképe, növényzete és állatvilága megőrzésére. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor

évi egyszeri, nyár eleji, június 15-e utáni könnyűgépes kaszálás is megfelelő zárványterületek létrehozása nélkül, búvósávok, kaszálatlan területek meghagyásával. A 10 hektárnál nagyobb kaszálóterületek kaszálását több részletben, egymást követően minimum 10 nappal ajánlott végezni a kistermetű állatfajok – pl. törös szöcske (*Gampsocleis glabra*), és az imádkozó sáskával (*Mantis religiosa*), sisakos sáska (*Acrida hungarica*) és vöröshasú unka (*Bombina bombina*) – védelme érdekében. Mindennemű mezőgazdasági gyepfogyás fokozására használt beavatkozás (pl. trágyázás, fogasolás) és a trágyatárolás kifejezetten káros hatású lehet a területen, mivel átalakítja a gyep szerkezetét, és gyomosodáshoz, degradációhoz vezet. Az idős őshonos fák fiatal vagy idős egyedei menedéket, búvó és fészkelőhelyet jelentenek, így védelmük kiemelt jelentőségű. A terület mai arculatát a vízállapota határozza meg, így kerülendő annak megváltoztatása: belvizes területeit meg kell óvni a levezetéstől. Az inváziós, tájidegen – pl. keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) – és némely őshonos fa- és cserjefajok – pl. vadrózsafajok (*Rosa spp.*) – visszaszorítása (őshonos fajok) és eltávolítása (tájidegen fajok) kiemelten fontos feladat a gyepterületek fenntartása szempontjából. A jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állományának fennmaradása érdekében indokolt az időszakos vízállások fenntartása.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: szántóföldek

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

A szántóföldi művelés során a kemikáliák és növényvédő szerek kiszórandó mennyiségének minimalizálását javasoljuk. Az egyébként szikesedésre hajlamos szántókon annak kialakulását fokozó öntözést nem javasoljuk, viszont a terület arculatát kialakító vízállapot megőrzése kiemelt célnak tekinthető, így a meliorációs tevékenységek megszüntetését ajánljuk.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A szántóterületeken kötelező előírás nincs, de amennyiben az élőhely rekonstrukciója megkezdődik, akkor a 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendeletben megfogalmazott, a NATURA 2000 gyepterületek fenntartását célzó, kötelezően betartandó földhasználati szabályok lesznek érvényesek rá.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

1) A veszélyeztető hatás mérséklését szolgáló önkéntesen vállalható előírások

Kód Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok

SZ14 A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.

SZ34 Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t.

SZ35 Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.

SZ49 Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.

2) A visszagyepesítés, rekonstrukció utáni állapotra vonatkozó önkéntesen vállalható előírások

SZ54 Szántó füves élőhely alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.

SZ55 Szántó füves élőhely alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel.

SZ58 Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.

SZ60 Magvetéshez kizárólag a közeli természetes gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.

SZ64 A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges.

SZ65 A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálást kell végezni a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.

SZ67 Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyp kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.

SZ68 A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor kell legyen. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét, kizárólag mechanikai eszközökkel, biztosítani kell.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Élőhelyfejlesztésként a szántóterületek rekonstrukcióját, visszagyepesítését javasoljuk az előző fejezet idevonatkozó pontjai (4. b) alapján.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

E Natura 2000 területen nem indokolt a szántóföldek fenntartása. E kis foltokat viszonylag jó állapotú gyepek veszik körül, így a legtermészet-kímélőbbben és gazdaságosabban az onnan gyűjtött őshonos fajok magvaiból, terméseiből végzett magvetés a legeredményesebb visszagyepesítési módszer, viszont a szántók felhagyásával és spontán gyepesedéssel is sikeresen kialakítható a gyeptakaró. Utóbbi esetben gyomfajok megjelenése miatt évi minimum kétszeri kaszálás ajánlható.

A természetes élőhelyekkel érintkező területeken a pufferzóna kialakítása az élőhelyek védelme érdekében szükséges. A szántóterületeket övező természetes élőlényközösségek hosszú távú fennmaradása jelenleg veszélyeztetett, a szántó területek fenntartása esetén azok megszerzését fokozott veszélyforrás a szomszédos gyepeken súlyos degradációt okozhat.

KE-3 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** nem szikes vagy csekély mértékben szikesedő nádasok.

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: B1a – Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

(3) **Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok**

A nádasok kaszálását, aratását csak korlátozott mértékben javasoljuk, az inváziós növényfajok irtása lehetőleg mechanikusan javasolt.

(4) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok**

a) **Kötelezően betartandó előírások**

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) **Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok**

Kód Vizes területekre vonatkozó előírás-javaslatok

V01 A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.

V05 Vegyszer használata kizárólag fajnjektálás során lehetséges.

V06 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás.

V08 Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.

(5) **Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok**

A nádastól délre, ahogy a rajta átvezető Hamvas-csatorna elhagyja azt, egy vízvisszatartómű beépítési lehetőségének vizsgálata javasolt. A vízvisszatartás javítaná a kezelési egység állapotát, és a nyílt vízfelületek kialakulásával javulna az élőhely természetvédelmi értékessége. Az élőhely északi részén legeltetéssel lehetne a nádasodást visszaszorítani, és új élőhelyeket kialakítani.

(6) **Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat**

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) **Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok**

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) **Kezelési javaslatok, indoklása**

A nádasok fészkelőhelyül szolgálnak egyes madárfajok – cserregő náiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*), foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobenus*), nádirigó (*Acrocephalus arundinaceus*), nádisármány (*Emberiza schoeniclus*) – számára, így a nádasok kaszálását a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetett feltételek mellett javasoljuk. A nádasokban megtelepedő inváziós növényfajok állományainak lehetőleg mechanikus visszaszorítása

elengedhetetlen, viszont a vegyszerhasználatot csak korlátozott feltételek mellett javasoljuk. A kezelési egység megőrzése és fejlesztése növelné a terület természetvédelmi értékét.

KE-4 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** őshonos fafajok (kocsányos tölgy /*Quercus robur*/, vadvadkörte/*Pyrus pyramidalis*/) alkotta erdősávok, facsoportok őshonos és tájidegen cserjékkel.

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- érintett erdőrészek: Abádszalók 57/B, 57/C, 57/D, 57/E, 57/G, 57/H, 57/I, 57/J, 57/TI1, 57/TI2

(3) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok**

a) Kötelezően betartandó előírások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.
- A Tiszafüredi erdészeti tervezési körzet erdőterve

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok</u>
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhönös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E51	Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusokkal.
E58	Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
GY123	A fás legelő fájának felújítását a megjelenő újulat megőrzése, vadak és legelő állatok elleni megvédésével biztosítani kell.

(4) **Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok**

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(5) **Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat**

A kezelési egység területén az erdőterületek, facsoportok és faegyedek fenntartása indokolt. Az esetleges felújítás során őshonos, a tájegységre jellemző fafajok telepítése szükséges.

(6) **Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok**

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(7) **Kezelési javaslatok indoklása**

A kezelési egységben az őshonos, a tájegységre jellemző erdők kialakítására célszerű törekedni, jelen esetben a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) alkotta sziki tölgyesek megőrzésére. A területen található erdőterületek értékét szegényes aljnövényzetük miatt kizárólag a faállományuk adja, amely az árnyékhatásuk miatt az erdősztyepp fajok fennmaradását segíti elő, és odúlakó madárfajok megtelepedését szolgálja. Ezekben a területeken idegenhonos fajokkal erősen fertőzött állományok találhatóak, bennük az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) és a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) kiterjedt állományainak visszaszorítása elengedhetetlen. Az erdőállományok, véghasználata során kiemelten fontos az őshonos fafajokkal (pl. kocsányos tölgy /*Quercus robur*/, fehér nyár /*Populus alba*/, tatár juhar/*Acer tatarica*/) való pótlás, felújítás, amely így együtt a kezelési egység természetességét növeli, amelynek megőrzése érdekében viszont a vágásterületen, később a fiatalos állományban is szükséges az inváziós fajok visszaszorítása mechanikus, vagy amennyiben szükséges, vegyszeres úton (lebomló használatával).

KE-5 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** adventív fafajok – pl. fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), kanadai nyár (*Populus canadensis*) – alkotta, degradált erdőterületek

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: S1 – Ültetett akácok

S2 – Nemesnyárasok

RDb - Őshonos lombos fafajokkal egyes idegenhonos lombos és vegyes erdők

- érintett erdőrészek: Abádszalók 57/F, 57/K

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

Javasoljuk az adventív fafajok – fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), kanadai nyár (*Populus canadensis*) – állományai lecserélését őshonos, a tájegységre jellemző fafajokra – pl. kocsányos tölgy (*Quercus robur*), tatár juhar (*Acer tatarica*).

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- A Tiszafüredi erdészeti tervezési körzet erdőterve.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok

E51 Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal.

E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.

E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

(5) Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztési javaslatok

Javasolt a terület rekonstrukciója a tájidegen fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) és a kanadai nyár (*Populus canadensis*) állományának lecserélésével őshonos, a tájegységre jellemző fafajokra – pl. kocsányos tölgy (*Quercus robur*), tatár juhar (*Acer tatarica*).javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Adventív fafajok alkotta erdőterületek jelenléte az értékes szikes gyepek szegélyében nagy veszélyforrást jelentenek (pl. a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) sarjadása) a természetes élőhelyek számára, így fenntartásuk nem indokolt a Natura 2000 területen. Ezen állományok lecserélése őshonos, a tájegységre jellemző fafajokra (pl. kocsányos tölgy, (*Quercus robur*), tatár juhar (*Acer tatarica*) az elegyesség biztosítása mellett, növeli a terület természeti értékeit. Az intenzíven terjedő fajok – fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), kanadai nyár (*Populus canadensis*) – állományát, ha mechanikusan nem megoldható, akkor vegyszeres úton szükséges végezni. Ezen beavatkozásokat a sarjak ellenállósága miatt többszöri levágással, ill. vegyszerezéssel érdemes elvégezni..

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: bolygatott, gyomfajok alkotta degradált gyepes élőhelyek inváziós cserjefajokkal

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

OF - Magaskórós ruderális gyomnövényzet

RDb - Őshonos lombos fafajokkal egyes idegenhonos lombos és vegyes erdők

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

A kezelési egységben a tanyák környékeinek évi egyszeri kaszálással történő gyommentesítését, az inváziós fajok – pl. keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) – visszaszorítását javasoljuk.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok

- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY81 A gyeplet évente legalább kétszer kell kaszálni.

(5) Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztési javaslatok

A terület gyepeként való rekonstrukciója javasolt, de amennyiben erdőterületként történne a további hasznosítása, abban az esetben az inváziós fajok lecserélése szükséges őshonos, a tájegységre jellemző fafajokra.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

E kezelési egységbe kis területű, bolygatott élőhelyek tartoznak, melyek többségét természetes gyepek övezik. A szomszédos, értékes gyepterületek magkészlétként biztosíthatják regenerációjukat, viszont a regenerációt veszélyeztető gyomfajok és a tápanyagtöbblet csökkentésére évente többszöri, legalább kétszeri kaszálás szükséges. Az inváziós gyomfajok – pl. keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) – komoly egyedszámban vannak jelen ezeken az élőhelyeken, főként innen terjednek tovább a belső területekre, rontva azok állapotát..

3.2.1.2. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok

A tervezési terület arculatát a vízállapota határozza meg, a felszíni vizek elvezetése a talajvízszint mélyebbre kerülését, az élőhelyek szárazodását, átalakulását vonhatja maga után. A keresztülhaladó csatorna a legnagyobb felszíni víztest a területen, ennek következtében óriási szereppel bír a helyi vízviszonyokra nézve, tulajdonképpen a tervezési terület sajátos alakja miatt mindegyik kezelési egységre hatással.

Javasoljuk megvizsgálni, milyen mértékű a lecsapoló hatás az egyes kezelési egységek területén, és ennek megfelelő, vízvisszatartást segítő vízügyi beavatkozás kezdeményezését fogantatosítani. Kora tavasszal a hóolvadást követően jellemzően nyílt víztestekkel jellemezhetők a terület mélyebb pontjai, amelyek a szikes élőhelyek, elsősorban az ürmöspusztagyeppek, a szikes rétek, a szikes padka-vakszik mozaikok élőlényközösségeinek speciális igényeit teremtik meg, így megfelelő vízkormányzással törekedni kell a vízállapot megtartására.

Indoklás

A beavatkozás véleményünk szerint a Szalóki Nagy-Fertő esetében gazdálkodási szempontból is kedvező lenne, hiszen differenciáltabbá lehetne tenni a területen a gazdálkodást, és csökkenteni lehetne a „kisült” legelők kisebb fűhozamából adódó kockázatot, hiszen a tartósabb vízborításnak kitett gyepek fűhozama jelentősebb, ugyanakkor a nyári szárazság idején is nagyobb tápértékű

legelőt biztosítanak, és nem elhanyagolható a talajvízre, illetőleg a mikroklímára gyakorolt pozitív hatás sem.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok a kezelési egységek szerint kerültek kifejtésre. Vissza(be)gyepesítésre lenne szükség a KE-2 és KE-6, vízvisszatartásra a KE-3 valamint inváziós fajok cseréjére őshonos állományokra a KE-5 esetében, a kezelési egységeknél már szó esett ezek szükségességéről.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló, jelölő és a kijelölés alapjául nem szolgáló, de közösségi jelentőségű fajok érdekében javasolt fajvédelmi intézkedések.

A **molnárgörény** (*Mustela eversmanni*) védelme érdekében a terület gyepjeinek (KE-1) rendszeres és optimálisan használt legelőként való fenntartása az elsődleges.

A **kisfészki aszat** (*Cirsium brachycephalum*) fennmaradása érdekében a szikes rétek és mocsarak évi egyszeri, nyár közepi – szarvasmarhával történő – áthajtása ajánlott, hogy nyílt felszín jöhessen létre e faj csírázásának elősegítése érdekében. Mivel meglehetősen vízigényes e faj, így a terület vízállapotának fenntartása szükséges, és a csapadékvíz levezetése kerülendő a területen. Megfelelő körülmények fenntartása mellett a faj ismételt megjelenésére számíthatunk, mivel szél által meglehetősen jól terjednek termései és több állománya is él a területen kívül, de annak közelében.

A **dunai tarajosgöte** (*Triturus dobrogicus*) és a **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) védelme érdekében megfogalmazott intézkedések:

- Javasolt a terület időszakos vízü élőhelyeinek (mocsarak, árkok, kubikgödrök) megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő vízelvezetések mellőzése. Fontos a szikes gyepi élőhelyek megőrzése, természetességi állapotuk javítása (megfelelő intenzitású legeltetés, inváziós fajok visszaszorítása). Indokolt környezetkímélő szántóföldi gazdálkodás folytatása a terület táji környezetében.
- A mocsári növényzettől, illetve fáktól (pl. amerikai kőrisztől) sűrűn benőtt mesterséges vizes élőhelyeken indokolt lehet a növényzet részleges visszaszorítása. Szintén indokolt lehet a feltöltődő árkok részleges kotrása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevésbé értékes – mederrészek kimélyítése.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) és síksági pannon löszgyepek (6250*) élőhely monitorozását a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) módszerének alkalmazásával javasolt legalább 3 évente (lehetőleg júniusban) végezni.

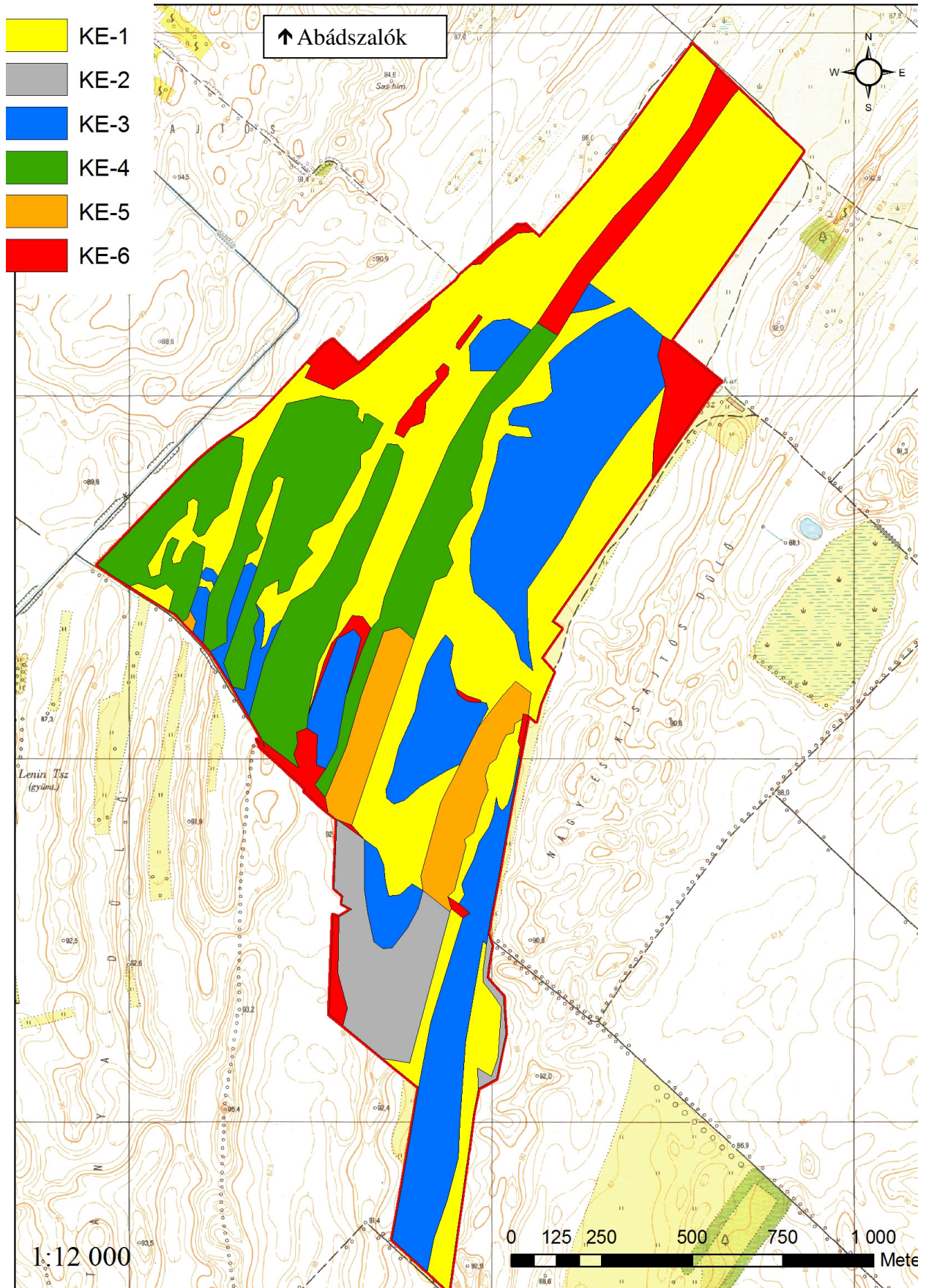
A molnárgörény (*Mustela eversmanni*) rendszeres monitorozása egy nagyobb területre kiterjedő szőrscapdás mintavételezéssel, laboratóriumi szőrhatározással, 5 évenkénti mintavételi gyakorisággal megvalósított monitorozás bevezetése javasolt.

A **kisfészki aszat** (*Cirsium brachycephalum*) esetleges megjelenésének kimutatására évi egy- vagy kétszeri, a virágzási időszakban (július-augusztus) elvégzendő terepbejárást javasolunk. Megjelenése esetén évi egyszeri egyedszámlálást javasolunk.

A kételtű fajok monitorozását optimális esetben évente, minimálisan ötévente megismételt, standardizált mintavételezéssel indokolt elvégezni. Mindkét faj esetén rendkívül nehéz a valós egyedszámot megbecsülni, az egyedszám több nagyságrendet elérő fluktuációja pedig az eredmények értékelhetőségét nehezíti. Mintavételi helyeket javasolt természetes mocsárfoltokban, valamint kubikgödrökben kijelölni. A dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) esetén palackcsapdázás, valamint transzekt mentén végzett peteszámlálás, a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) esetén akusztikus, valamint transzekt mentén végzett vizuális felmérés a javasolt módszer.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.(2013)

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze az Szalóki Nagy-Fertő (HUHN20139) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

Ezen túl a terület a teljes egészében az országos ökológiai hálózat magterület övezete is (ld. 1.6. fejezet).

A terület 90,34 %-a részvénytársasági tulajdonban van, 7,82 %-a magántulajdon és 1%-a önkormányzati tulajdon. A terület nem tartozik a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésébe. A nagyon sok tulajdonos által érintett osztatlan közös tulajdon és általában a magántulajdon nem jellemző a területen.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Szalóki Nagy-fertő kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Abádszalók település közigazgatási területét érintve az alábbi azonosítóval jelzett fizikai blokkokban található:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)
U4TTR-F-10	91,52	87,81
U696M-8-10	147,41	88,54
U8N0M-H-10	35,49	31,33
UEADM-Q-10	3,03	2,47
UECLM-Y-10	15,8	11,52
U6LTM-6-10	129,27	91,38
	422,52	313,05

A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 73 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető. A gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM

rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente változó összegben.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (vizes

élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Szalóki Nagy-fertő fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Szalóki Nagy-fertő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet vonatkozó egyes jelenlegi szabályai felülvizsgálatával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhely-fejlesztési és élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Szalóki Nagy-fertő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhellyé alakítását ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található erdőterületek őshonos állományokkal történő felújítására ösztönző eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet véleményünk szerint csak akkor szüntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldására megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene venni a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat megvalósítása, illetve pályázat előkészítése. Az elsősorban pályázati forrásból (KEHOP, LIFE) finanszírozható projektek indítására vagy abban való részvételre nyílna lehetőség leginkább. A pannon szikes sztyeppék (1530*) és síksági pannon löszgyepek (6250*) élőhelytípus kiemelt közösségi jelentőségű, ami a LIFE programban magasabb, 75%-os uniós társfinanszírozást tesz lehetővé.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre vonatkozóan nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv készítése során folyamatos kapcsolattartás történt a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzattal.
2. A kommunikációs időszakban cikk jelent meg a projekt **honlapján**.
3. A terv egyeztetési fóruma előtt, telefonos és e-mailes **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzettekkel kívül a falugazdással, a gazdálkodókkal, a működési terület szerint érintett vízügyi hatósággal (Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság), zöldhatósággal (Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség), a nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) és erdészeti hatósággal (Hajdú-

Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Hatósága) is. A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül jutott el az érintettekhez.

4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után **kifüggesztették** a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv egyeztetési folyamata

1. **Fórum** (2014. augusztus 19. Abádszalók, résztvevők száma: 6 fő): A terület nagysága és az érintett település és lakosság szám alapján egy fórum megtartása volt indokolt. Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javul a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot tükröz), de növekszik a terv helyi elfogadottsága is.
A fórumra meghívást kaptak a település vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a falugazdász, a vadásztársaságok és a hivatalos szervek. A projektben résztvevők oldaláról a tervező, illetve a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv végső változatába. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.
2. **Terepbejárás** (2014. augusztus 19. Abádszalók, résztvevők száma: 2 fő): a falufórum után a kJTT természetvédelmi óra által vezetett a terepbejárásra volt lehetőség, amely során minden esetben személyesen meg lehetett tekinteni, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyv vezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat.
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is. Az észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt.
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt **honlapján**, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20139.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJTT kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. az Aranyosi-legelő Natura 2000 területtel érintett település (Abádszalók) önkormányzatának képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 2),
3. a kJT területén működő vadásztársaság (Hubertus Vadásztársaság) képviselői,
4. területileg illetékes falugazdász,
5. Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság,
6. Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,
7. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság.
8. területileg illetékes erdészeti kezelő (MG Erdő Termelő és Szolgáltató Kft.)

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A kezelő és hatósági szervezetek és magánszemélyek közül nem jelent meg mindenki az egyeztető fórumon, vagy nem nyilvánított véleményt. Viszont az alábbi táblázatban összegyűjtött, beérkezett vélemények a terv végső változatába beépítésre kerültek.

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Abádszalók település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről			
Helyi gazdálkodók (összesen 3)	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről			
Vadásztársaság (Hubertus Vadásztársaság)	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon elhangzottak	igen	a vízvisszatartás fontosságát javasolták
Falugazdász	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	a fórumon megjelent, de nem formált véleményt a fenntartási tervről			
Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés,	igen, de nem formált véleményt a	-	-	-

	e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	fenntartási tervről			
Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről			
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	e-mailben és a fórumon elhangzottak	igen	Véleményüket (élőhelyek elterjedése, veszélyeztető tényezők, kezelési javaslatok) a szakmai tervező figyelembe vette a fenntartási tervben, illetve a megalapozó dokumentációban
Mg Erdő Kft.	önkormányzati kifüggesztés, sajtómegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon elhangzottak	igen	kezelési és agrár javaslat